

Jong HV Over dialogen

'Mooi is dat! Je kunt evengoed zeggen dat praten over voetbal het sportiefste is wat je kunt doen'

Het laatste nummer van Spino, het blad van en voor Jong HV, stond in het teken van de dialoog. Jeroen Bouterse tekende onderstaand filosofisch tweegesprek op.

'Schrijven in dialoogvorm is een goed idee. Er zou meer gepraat moeten worden.'

– 'Waarom?'

'Door praten leer je anderen kennen. Taal is het medium bij uitstek waardoor mensen kunnen communiceren over wie ze zijn en wat ze beweegt.'

– 'Is dat zo? Ik heb veelal de indruk dat het vocabulaire waarin mensen zich uitdrukken uitermate beperkt en repetitief is, en daarmee meer verhult dan het toont. Mensen die menen een ander te kunnen *vertellen* wie zijzelf zijn, spreken over zichzelf onnozel als mensen die in de derde persoon roddelen.'

'Er is veel oppervlakkigheid en leeg taalgebruik. Dat bevat mij ook niet; maar dat is toch niet de schuld van de taal zelf?'

– 'Als ik zeg dat *taal verhult* bedoel ik daarmee ook niet dat taal werkt als een soort hogere macht die mensen dwingt om slecht te communiceren; maar verbale communicatie brengt wel onoverkomelijke beperkingen met zich mee. Het is misschien niet de schuld van de taal zelf dat mensen slecht communiceren; maar dan net zo min als het de *schuld* van een *facebookwall* is dat mensen er oppervlakkig op communiceren. Evengoed: het medium doet gewoon niet wat het belooft.'

'Mijn ervaring is dat, alle selectiviteit en zelfmisleiding ten spijt, taal en dialoog wel degelijk informatie overbrengen. Taal is misschien niet volkomen doorzichtig, maar *verhult* zeker niet. Bovendien: zijn er media die het beter doen? Beelden, muziek? Ik ben Plato dankbaar dat hij dialogen over Socrates heeft geschreven, en geen symfonie. Zelfs het nu dode klassiek Grieks met zijn nu verstijfde vocabulaire kan ons dieper in een persoon laten kijken dan wat dan ook.'

– 'Voor zover Plato het toelaat, weten we wat Socrates *zei*. Misschien weten we daarmee ook wat hij *dacht*, en dan moeten we bovendien nog maar hopen dat die gedachten iets van Socrates zelf waren. Maar we weten door die woorden en bewuste gedachten van Socrates nog niet wie hij *was*. Een mens is meer dan zijn gedachten, het *cogito* minder dan het *sum*.'

'Is *denken* je zo weinig waard? Ik snap ook wel dat het niet alles is; toch identificeer ik me meer met wat zich in mijn hoofd afspeelt dan met wat erin mijn kleine teen gebeurt; toch *ben* ik in hoge mate mijn gedachten, al bedoel ik daarmee niet alleen alle logische gedachten, of alle *heldere en welonderscheiden*

gedachten, maar ook alle emoties en eigenaardige associaties.'

– 'Laat ik eens een eindje met je mee gaan en die gedachten belangrijk noemen. Dan nog: zodra je ze in taal wilt vatten, moet je die gedachten juist *wél* helder en welonderscheiden maken, en in een mal gieten waar ze voorheen niet in zaten. Dus vervormen.'

'Is dat altijd een slechte zaak? Onze ogen bevatten niet voor niets lenzen om licht te focussen dat de voorwerpen in onze omgeving verspreiden. Anders kunnen we er gewoon geen helder beeld van krijgen. Doen die lenzen onrecht aan de voorwerpen?'

– 'Als je je gedachten al *bent*, waarom zou je ze dan willen focussen?'

'Omdat dat kan helpen ze te verhelderen. Je kunt jezelf door dialoog met jezelf onder de loep nemen, een spiegel voorhouden.'

– 'En dat is zinvol?'

'Ja, op zichzelf, en omdat je door zelfreflectie verbetert. De voornaamste premisse van de klassieke en westerse filosofie is toch dat *het niet onderzochte leven niet de moeite waard is!* En dat is in wezen ook de premisse van humanistische Levenskunst.'

– 'Dat zegt Socrates inderdaad in een van die teksten van Plato, de enige die niet in dialoogvorm is trouwens. In één moeite door beweert hij dat het grootste goed in het leven *praten over deugd* is. *Praten* over deugd het beste wat je kunt doen? Mooi is dat! Je kunt evengoed zeggen dat *praten* over voetbal het sportiefste is wat je kunt doen.'

'Wat kun je dan beter doen?'

– 'Het *doen* is op zichzelf al beter. Praten, taal, denken, zijn altijd secundair -uiteindelijk is het altijd praten en denken *over*. Het grote probleem niet alleen met de klassieke en christelijke wijsbegeerte maar ook met die zogenaamd humanistische mentaliteit van jou, is dat daarin een pragmatisch hulpmiddelje bij het bestaan wordt verheven tot het hoogste goed ervan. Bij jou als postmoderne humanist is dat in zekere zin nog het ergst, omdat de morele imperatief uit de Levenskunst verdwenen is: alles mag eigenlijk, *als er maar over nagedacht is*. Dat is gratis, niet alleen in het privéleven maar ook in de publieke ruimte: hoe afstotelijk een politieke beslissing ook is, we doen er altijd minder moeilijk over *als er maar in goede sfeer over gesproken is*, als de boel maar *uitgelegd* wordt, als er maar een *prettige dialoog* is gevoerd. Het is gewoon decadent!'

'Voor iemand die beweert dat praten zinloos is, zet je nu een vrij luid retorisch register open. Moet je niet iets gaan *doen*?'

– 'Je hebt gelijk. Ik ga lezen.'